T 18 | FRAT 1-6
KATOLÍCKA UNIVERZITA
V RUŽOMBERKU
Univerzitná knižnica
Hrabovská cesta 1
034 01 RUŽOMBEROK
D1

Vydalo KNIŽNÉ CENTRUM, vydavateľstvo, Predmestská 51, 010 01 Žilina roku 1996 s finančným príspevkom Ministerstva kultúry SR. Šéfredaktor vydavateľstva Bohuslav Kortman. Výtvarný redaktor Tibor Suchánek. Vytlačilo Edičné stredisko Vysokej školy dopravy a spojov v Žiline ako svoju 528. publikáciu

© Ján Frátrik, 1996

ISBN 80-88723-35-2

Je čas

K láske i k neláske vždy sme na polceste,
aj sklamania sa ujde pre náš čas.
Postojte, túžby, nádej neodneste!
Treba nám večné k pravde prenášať.

Do zlatých strún sa nanosili piesne,
útešné slnko, zbehni do dlane.
Sám život nevyrieši osudové tiesne –
len človek v ľuďoch človekom nech ostane.

Odviate letokruhy

Albumy detstva

Praskajú sny na kolotoči predjaria,
vždy čosi zbierame:
bolesť i úsmev, rozchody aj návraty.
Dožičme mladosti uchýliť sa za slová.
Albumy detstva, spomienky uhnetené na úver.
Ako je dobre preberať si všetky prvé triašky...
A keď aj slovo na úplnku zhorí,
plamienky potratených diaľok,
vetríky blúzok, zvonkohra sukní,
čo ako budeš doma s nimi v svojej tragike,

na tejto Zemi vždy sa budeš učiť abecedu
lásky odznova.

Zabudnutý motív

Opusteným mestom ktosi kráča,
ktosi vyšiel si sám len tak pod laubne.
Bolesť verša odvíja sa z fáča,
potom ako sladkosť srdca uľahne.

Samota a bolesť horia ohňom lásky.
Roky, roky, kto vás vráti detským snom?
Zasekol sa život o prekážky,
Bože, koľko sme sa naslúžili nezmyslom!

Ktosi kráča mestom popri farských vežiach,
históriu ulíc viaže do cechov.
Roky, roky, ako tátoše si bežia
plné sĺz i úsmevov i posmechov.

Ktosi podelil si všetko snenie s nami,
ktosi kráča v čerstvom snehu celkom sám.
Na prstoch sa porátame dobre známi...
Roky, roky, ako rád sa vo vás preberám.

V našom parku

Vrana letí nemá deti
a my máme nepredáme...

A deti ani smetí.
Balóniky potrhali oblohu.
Zastreté slnko v Yokohame.
Za gaštanmi sa rozleteli
a potom vylúpnu z nich jadro,
ohnú aj drôt a pozakrútia nite.

A mlynček zmelie všetky sny,
aj kotrmelce detinstva,
rozprávky, balady aj fantázie podkovy.
K oblakom letí holub poštový.
Ten výlet kolo veží jak mu závidíte!
Šedivá túžba mestom svieti
ako ryba v sieti.
Aj park recituje samotu,
ten všetko naraz nepovie ti...

Potom sem prídu slúžky s deťmi,
študenti,
penzisti
a zametači,
tlačiari po nočnej šichte,
za nimi vojaci a učni.

Začína sa koncert revolučný.

Každý si hľadá lavičky len čisté
vybielené jak Pravda chudoby a Slovák.

Starenky premelú na vyštrbených mlynkoch
každučkú dvojicu.
Kroniku majú v hlave, v malíčku
vedia, kto si dnes berie Salayovú Marišku,
kto dostal byt, kto ide za svedka,
kedy je vo Višňovom púť
a kde zas na Martina hody sú.

A deti na rukách už vynášajú slnko,
za melón ponúkajú stožiarivý deň.
Vojaci myslia na milé
a milé na prsteň.

Červený kvet – krvavý kvet,
tú symfóniu lásky vedeli sme naspamäť.

Ale tu v parku popri živom plote
spávajú tuláci, žobráci a starci.
Park čosi sebe rozprával si...

Ale my dvadsaťroční pískame si o živote.
Lavička do polnoci s mládencami huláka,
lavička od polnoci
prenocuje starca, žobráka i tuláka.

Červený kvet – krvavý kvet,
tú symfóniu lásky vedeli sme naspamäť.

Denne sme ťa tu trhali,
denne ťa žmolili a krútili
namiesto chleba, miesto cigariet.

A takto si park v našom meste žije,
má čosi z biedy, lásky,
čosi aj z poézie,
priam ako básnik Tono Menkina,
čo vypadol
zo začmudenej Astórie.
A kým tie deti po kamienkoch
si nazbierajú svoje sny,
on chudák ponúkne ti Okúzlenú bolesť,

ten svoj život bolestný.

Balada

Silvia nebude viac chlapcov zvádzať.
Poháre nedopité. Cyankáli – vodka.
Rozbité kruhy mladých snov,
obliaty pult
a
bodka.

Už nebude viac chlapov zvádzať...
Dnes napila sa do dna,
celkom do dna.
Priam pred rokom sem prišla z Lodna.
Voňala jarinou a bola celá ako mládza.

Mnohý muž jej patril
a ona slnko nalievala
až
do noci
bezdnej.

A takto dostala sa aspoň do novín.
V putike pripili si bez nej.
Aj štrngli. Akord nónový.

Nad mestom prší a prší...

Chudobný pulz odzvonili.
Kartári miešajú si slová v sprievode.
Ku jame nedošli už gavalieri milí.
Krvavý kvet –
hrobár a miništranti čakajú tu ešte
na tringelt.

Aj štatistika samovrahov stúpla o číslo.
Mrholia slzy.

To iba jedno beznádejné detstvo
odišlo.

Nostalgia

Dve moje oči vystreľujú na ulicu,
dve moje oči tyrkysový ohňostroj.
Len chodci podľa kroku nápadní sú.
Zelená – červená. Len choď a stoj!

Koľkokrát sme si kroky vymieňali
a náhlili sa k domovu.
Koľkokrát vlastné srdcia boli ako skaly.
Ach, neraz prišlo začínať aj odznovu.

Padať a vstávať. V tejto výzve hľadáme sa.
Tak málo prejde z prítomnosti do dejín.
Neóny veľkomesta nechám za kúštiček lesa,
za materinou dúškou detstva vždy rád pobežím.

V uliciach naše lásky

Mesto nás oboch medzi múrmi odchovalo,
detinskú biedu rád si s rokmi zamením.
Na holiach slnko kvetmi postielalo,
nás poznačilo asfaltovým znamením.

V uliciach naše lásky dozrievali kruto,
kým svet sa zmohol, ušli sa nám dva-tri sny –
zvonili prekíznuté túžby v kútoch
a zaľúbencov hľadali sme za kríkmi.

Aj dnes už iné deti za inými sliedia v žite,
nepohnú ani okom za prútím.
Keď prídu večer domov rozochvením spité,
každé si z nich píšťal túžby nakrúti.

Lom/F4465
KATOLÍCKA UNIVERZITA
V RUŽOMBEROKU
Univerzitná knižnica
Hrabovská cesta 1
034 01 RUŽOMBEROK

Na pergamen

1

Na slnku tvojej slávy zunia zlaté deje,
živičný prsteň, rodnej zeme presný stred.
Aj kameň neľútostný o srdce sa chveje.
Ó, mesto moje, s tebou tak sa zamyslieť,

keď noc sa zavesila do okenných rámov –
čas, v ktorom ožívajú nepokojné sny.
To vtedy zvony na trhlinách bielych chrámov
zaklesli do kameňa úsvit bolestný.

Preto sme v múroch tvojich ponad klenbu čias
na ramenách si niesli príchyť čistej piesne,
keď krutú mladosť dali stigmám napospas.

V uličkách úzkych staroba si drieme prečudesne.
Ó, mesto, v tebe cudzincami nikdy nie sme,
ty vlastným dychom zohrievaš a chrániš nás.

2

Ty vlastným dychom zohrievaš a chrániš nás.
V znamení slnka spútali ťa riečne žily –
k tebe sa zdvihla zem, keď bolesť zlú sme žili,
keď kolísky a hroby prečesával čas,

ktorý tu ako voda neustále tečie.
Tak odkrajoval výsady a práva terra Selinan,
keď mor si líhal k ľuďom, statku, zelinám
a nemal kto by zažal mŕtvym čo len sviece.

Len zvony chmúrnej veže predlžujú vzdych.
Aj korózia dejín z pergamenov vanie.
Je toto mesto dlhočizný sprievod ustatých,

je toto mesto trpký vzdych na milovanie.
Priam do kameňa Dadan verše dorýval,
keď polnoc vtiahla na Horný a Dolný Val.

3

Keď polnoc vtiahla na Horný a Dolný val,
kováči skuli nový mesiac v starej vyhni.
To vtedy Váh už Pivovarskú podmýval
a plte pribíjali. Soľ a tovar strižný

vyzváňal v priekupníckych plachtách. Biely ľan
snežil. A na Studničkách pod Čepielom plátno.
Cechy sa rozložili do svetových strán,
keď grófske erby zašumeli v nenávratno.

Od veží ku radnici úzkosť kráča s katom,
pisári do Žilinskej knihy založili meč.
Kamenné stránky. Ó, krv na rubáši zlatom.

Kľačíme pri slovách a v slovách nebezpeč.
Predplatili sme miesta. Kameňujú dlátom.
Na večnosť zvonia. Nemé scény pod ornátom.

4

Na večnosť zvonia. Nemé scény pod ornátom.
Stratil som veky. Aj tie ťahli do erbu.
Trikrát som cintoríny vláčil z pohrebu
cez polnoc medenú. Kam idem? Čo už na tom!

Koleso mlyna zadrhlo sa na Rajčanke.
Kolotoč dejín. Všivák, Kysuca aj Váh –
husitský kohút opadaný na vežiach.
Sú to už veky. Oči nevyspaté v jamke.

Pergamen šuští. Kameňa sa pýtam sám.
Aj tmy, aj hrobov. Kde sa deli dávne deje?
Kokarda hurbanovská z budatínskych drám.

Som smrteľník, čo ešte večnosťou sa hreje.
Čo je tu k zabudnutiu? Cesta k detstvu kde je?
Cez brány mesta staročiami prechádzam.

Mama

Taká je malá, celkom malilinká,
jak v modlitebnej knižke krížik.
V očiach jej šuští chleba omrvinka,
čo nikomu tu v biede neublíži.

A ešte menšia... Už len bodka.
Takú ťa mám rád.
A v šatke rána, keď ťa nebo bozká,
vždy nám delíš krajček seba,

aby nebol u nás hlad.

Hodiny

Kus detstva s nimi v izbe malej.
To vtedy otec drobných učil nás:
toto je štvrť na druhú – toto pol.
Lež chlapec bledý rýchlo zabudol
a z času hodín roky odkotúľali sa.
Tie mama nenatiahne viac.
Len my tak rozišli sa
jak rúčky po dvanástej
a s nimi kus detstva v izbe malej.

Zapadnutý kolorit

Okolo stola sedávali sme vždy šiesti,
každého mama po poriadku osloví –
a kde sa naje šesť, tam ešte sa aj siedmy zmestí.
Zatmenie reči. Prvé slovo otcovi.

Dlžoba ako stará petrolejka
čoraz viac hľadala si u nás kút.
Len noc, len tá nám ako hviezda veľká
plachetku rozprávok vždy prišla roztiahnuť.

Falošný guláš ľahko sme veď zvečerali,
zavše aj pochytali hviezdy v tanieri.
Máte sa vy priam ako králi –
hlas otcov do maminej slzy zamieril.

Ako sme neraz usínali s Bystrozrakým,
Valibuk strážil čudné ťahy na stene.
Nad horou krúžil drak a prečudesné vtáky,
tie všetky úzkosti a triašky zasnené.

A príbeh s príbehom sa nad stolčekom stelú,
aj keď už mama dávno stiahla knôt.
Odbilo štvrť a pol aj celú.
Len oči ešte dlho viseli tu naprázdno.

Bolo čo zabúdať a bolo čo aj znášať,
načo to komu dneska hovoriť.
Život má iné javiská a inakšieho hráča,
rozprávky dávne, zapadnutý kolorit.

Aj dneska uspávajú deti večerníčkom,
čosi je v telke, čosi na páske aj na platni.
Len tajuplné tiene za tým sníčkom,
tie sú už dávno za horami, za vtákmi...

Môj otec

Môj otec v uchytanej zástere
vyhŕňal do tenoru pieseň po piesni.
Bola ho celá ulica.
Na šerfovacej doske krájal zvršky z kože.
Ej, totu, totu...
Môj otec špásovitý
sny ťažké do mladosti zabukoval.
Na hudbu veru nemal čas.

So spevom mapoval som kontinenty,
oceán a šíre moria.
Javiská v lustroch.
Potlesk a kvety ešte vo mne horia.

Ach, keby som mal otcov hlas!

Chlapec a zabudnuté sny

Raz stratil lásku dávnych večerov
a jeho curriculum vitae išlo rokom napospas.
Ten chlapec bledý, bledší glečerov
miloval hry a čas,
čo míňali sa ako hviezdy k ránu.
Do školy keď s ním išli prvý raz,
pošepli mame – slabý je a na školu má ešte kedy.
Ten chlapec ľúbil všetky veci,
bolesti prvej biedy,
v ktorej už strácal roky hračiek,
kamienky, loďky, nožíky a kvety kašiek,
keď šarvanisko bosý behal popod laubňami
a ťahal za rukávy korheľov.
Výplaty šušťali a zastierali mesiac.
V poldecákoch sa obracala noc.
Kaviarne, krčmičky aj vinárne.
Ten chlapec vydrapnuté básne nosil domov z čitárne.
Horeli dupľovky snov,
horeli mapy nohavíc,
tie všetky izotermy vyhúknutých bied.
Tak menil kňaza na pilota,
hvezdára za námorníka.
Z ďalekých miest ušli sa mu už len kufríky a kufre
a tie zas vláčil pánom zo stanice k hotelom.
Ten chlapec mával hašišové sny.
Dialóg Desdemóny s Otelom.

A bolo doma ako po mozoľoch,
a bolo trudno ako po krčových žilách,
kým v škole učili ho, čo je plus a čo je mínus,
kde leží Sumatra, Borneo a Jáva
a čo je kosínus a sínus.
Ten život nerovnako dáva.
Odpusť nám, báseň, naše viny.
Ale ten prirastavý osud bol len iný.
Soľ v očiach splakovali žalmy jarné.
Ten chlapec dvanásťročný
obrúčky rodičovské nosieval do záložne
a cestoval len v izbe v atlase.
Tá dvojnásobná ťarcha držala sa na vlase.
Tŕňové ticho bezchlebových dní.
Dosť bolo ovisnutých rúk,
dosť podopretých hláv,
nevymenené chleby nocovali v pekárňach.
Večery boli pusté ako mesto bez nocľahu.
Namiesto výbuchov a pästí
prihrievala mama modlitby.
Studený plameň rezal samotu
a čistý tanier voňal rodičovským vzdychom.
Dusili sme sa slovom
a slovo bolo v očiach
a oči zlievali sa do kamenných hviezd.
Ale chlapec večne smaragdové túžby má.

V šestnástich rokoch zakresľuje svet –
monológ invalidov trafikantov,
monológ vydedencov prvej svetovej,
monológ vrátnikov, čo zrazili sa v ošúpanej chvíli,
čo vytrhli sa vyzváňaniu chryzantém,
čo načas predĺžili ružencový tieň,
čo Osudovú vyklepali v protézach,
čo teraz vyvolávajú vo vestibuloch:
Prvé nástupište!
Prvá koľaj!
Vlak odíde!
Ale ten život ponáhľa sa ku zdvihnutým rampám
ďalej a ďalej.
Každý má svoju zastávku a röntgenovú snímku,
svoju diagnózu,
svoju prebolenú alej.
V súhvezdí Kassiopey
hľadali sme potratené bratstvo,
vo vlastnej reči boli sme si cudzí.
Hlboké noci prebývali medzi nami.
Na každej hviezde zazvonili naše slzy,
lebo nebolo už času zasvietiť si vlastným srdcom.
Prastaré mlčanie v presýpacích hodinách.
Ach, v stredobod a v jadro tejto Zeme
my sotva bez lásky raz prenikneme.
Zakopaný peniaz.

Kováči osudov však skuli nové proroctvá
na Hornom vale v kováčni,
kde zastavil sa každý povoz,
keď vyberali mýtne za lásku.
Však jar sa rok po roku vracia
a miesto píšťal vŕbových
učil sa chlapec krútiť pieseň života
a chápať ťažkú vinu.
To vtedy hlbočizné oči hľadali mu cestu inú
a on si vybral najťažšiu.
Ó, milenka noc, na ktorej hviezde dáš mu
prenocovať?
Tulák bol a nemal stania,
tulákom samoty a milovania,
lebo sám nosil v sebe bolesť ónyxových miest,
kde sa ťažšie žije,
ťažšie umiera,
kde do úvetria prší tisíc ciest.
Aj nepominuteľné vety strácali už zmysel,
v dvadsiatich rokoch chlapec mnoho nepozná –
bedársky výkrik ako Kristus na kríži tu visel,
bedársky výkrik vydrapený z pŕs,
čo praskal v ohni doráňanej lásky.
To vtedy na oblohe prorocky sa zosúvali kométy.
Ten chlapec mladý bol a nemal mladosť,
storaký smútok mlčí v kvete.
Oázy víchrom pozmetané.

Na olejových sviečkach nocovali sny
a v petrolejkách odvíjal sa motív detinstva.
Studienky vyšpliechané do dna.
Ten chlapec nedobehol čas
a treskla vojna neľútostná, hrozná.
A išiel ako milióny iných
v kaluži a v blate
hľadať pokoj, vydobýjať mier.
Kapitoly prebohaté.
Krvavá ratolesť, ach, prepadnutý smer.
Mal nárok na život a nebolo ani len smrti,
pod viaduktom stromov zdvíhal ruky po láske,
kým smädné oči
utierali vánky rodiska.
Niečo sa stráca,
niečo sa mení.
Nad mestom šumia zadymené lásky v herbároch.
Tak lisuje nás život na spomienku dávnu,
čo s nami žila v dráme
a kúpala sa v oblaku...
Nad mestom šumia večné lásky,
kus srdca sa tu láme

a chlapec prebolieva báseň storakú.

Pohľadom svietiš

Dievčatko z Predmestia
(M. M.)

Dievčatko bledých líc
máš túžby lastovíc,
mäkkučky hebký vlas,
v očiach vždy samý jas,
rozkoš a slasť v slove,
ústa jahodové,
pre ktoré úsmev mám,
keď blúdim parkom sám.

Pôvabom vábiť vieš,
o kráse nepovieš,
keď v triaške celým telom
tratím ťa vo sne bielom,
stratil aj z básní rým,
z cigariet ťažký dym.

Zastav len, zastav čas,
nech prejde vedľa nás,
nech hudba večne znie
na vzácne poludnie,
na všetku
krásu
hviezd –
ich pieseň naveky
roznesie pozdrav ďaleký
dievčatkám
našich
miest.

V lastúrach poranená

V lastúrach pokory už dávno šumí poranená.
Počuť ju, ako crká, dužie pórmi zvlhnutými.
Ešte sa stúli ako Magdaléna,
kým všetko povie
z jedinej a najľudskejšej viny.

Ešte sa pohne ako perla nedotknutá na dne,
celkom sa človek bez nej zmenil.

Už buble jarčekom a ide stopiť slzy chladné
v srdciach unavených.

Nech si ju život na dvoch póloch ťažká,
príde k nám ako vôňa olivy,
ako balzam hojivý.

Veď je to láska.

Intímne

Motýlik vo vlasoch ti pekne pristal
a má aj krídla.
V očiach ti žiari objímania kryštáľ.

Jak stvorení sme k sebe my dva.

Okolo nás aj zaprášený oleander vonia.
Pozri, aj zabudnutý muškát!

Neboj sa milá, neboj o mňa.
Keď potratíme všetky cesty,
budú nám ešte zapálené žitá

o jednej najistejšej šuškať.

Je krehká ako svit

Ešte sa kráse celkom neoddáme,
je krehká ako kalich na kvete.

Ešte sú vlhké sklíčka v amalgáme,
dve oči zastreté.

Len tiché slová šepkajte tu,
ešte dni rania,
ešte tu bolí ston.

Len nevyrušte tichosť svätú,
kým doznie popukaných veží zvon.

Možnože postačí dnes dlane oddať dlaniam,
ak chcete pohľad k tvári len,
nech silné neporania
sen.

Ešte sa kráse celkom neoddáme,
je krehká ako svit,

ešte sa v srdciach ubolených láme
vzdych.

Vždy, keď sme sami

Vždy, keď sme sami dvaja, celkom sami,
tak málo hovoríme, drahá, však?
V samote opriadame sa len snami
a každá túžba voľná ako vták
chce vzlietnuť a len krúžiť výšinami.
Kto by z nás dvoch vtedy nevdojak
necítil osud, čo už klíči s nami?
Dobre je hľadieť bez slov, aj keď hrmí vlak.
Aj my sme takí. Letíš v burácaní –
priam ako sputnik snov až kdesi za oblak.
Načože by nám slová boli? Slovo raní.

Pozriže, svet náš. V ňom sme šťastní tak.

Chvíľka pre dvoch

Netrápia ma už sny, aj v láskach mojich tma je.
A svetlo nesvetlo, sadá tieň ponad kraje.

Videl som nádhery aj mestá, čo sa chveli.
A nádej beznádej, povieval chodník biely.

K domovu ku drahým dobre je v rodnej reči.
A láska neláska, úzkosť sa dlaňou lieči.

Lásky sú prchavé, jak dúhy idú s nami.
A diaľky nediaľky, nájdeme seba sami?

Aj slová pohasnú a nájdu zmysel iný.
A rany nerany, prebolieť kruté viny.

Už na nás padá sneh a nás to k deťom zviedlo.
A mladosť nemladosť, hrejivá chvíľka pre dvoch.

V detstve sa obnoviť a život zladiť na sny.
A radosť neradosť, len v deťoch deň je vzácny.

Kto sa tu opýta, či láska veky trvá.
A svetlo nesvetlo – je posledná i prvá.

Ticho po verši

Ak sa vždy ku mne približuješ
ako jar po roziskrenej zime –

daj sa mi učiť tvoj dych ozónový,
kým sa k ružiam priložíme.

Ak sa ma celkom dotýkaš
ako horský vánok blizny –

daj sa mi učiť tvoje ticho po verši
aj v čas nedovidný.

Ak sa odo mňa vzďaľuješ
ako detstvo s odlietavým vtáctvom –

daj sa mi učiť tvoje oči na modro
v ohni sedmokrások.

Ak sa mi jedného dňa celkom stratíš
ako biele zamávanie z vlaku –

daj sa mi učiť tvoje búrky strieborné
kdesi na oblaku.

Ak sa mi viac už neozveš
a priam ako hviezda odtrhneš sa k Zemi –

daj sa mi učiť podľa odrenín a bolesti.
Medzi ľuďmi vždy tak dobre je mi.

Plamienky rokov
(Mojej žene)

Na presnej polovičke tvojho storočia
hľadám si jednoduché slová do básne.

Možno tu všetko nevypoviem,
možno tých vzácnych slov sa ujde celkom málo.
Len roky, ach, tie roky!
Aj mlčanlivé šťastie ulietalo.

A dnes v tých splavných snoch sa preberáme,
čas obracia nám v kalendároch listy.
Plamienky rokov. Pohli sme sa k dráme.
Kamenie. Hlina? A či ametysty?

A čo aj v prázdnych dlaniach zhášali nám kvety,
u nás vždy bolo modravého spevu dosť.
Voňalo slovo ako čerstvý chlebík,
hoc' ponad rodné hniezda
toľko víchrov predulo.

Voňalo u nás zavše po alpe a po algene,
to vtedy úzkosti sa dotýkam.
Čo ako poprekladáš križovatky sveta,
nesplatíš lásku k najvlastnejšej žene,
čo bys' aj dva životy nosil v sebe priam.

Aj ona máva svoju trýzeň,
svoje sny.
Ak mlčí v najvnútornejších ranách,
tým viacej na úsmevy premieňa
svoj život bolestný.

Čo všetko vedela by vtedy porozprávať noc –
lampa, ihla, stroj a niť.

Ten život zo spomienky prišlo dvojnásobne žiť.

Učili sme sa mlčať od vecí
a tichí vchádzali tak do básní.

Prehryznúť samotu a svoje veci –
keby sa to len tak dalo!

Možno som všetko nepovedal,
možno to všetko bolo málo.

Ale nám aj málo bolo dosť
a z toho mála vždy nás šťastie hrialo.

Tvoja láska

Životom vlastným stala sa mi tvoja láska,
pôvaby tvojej duše nemá žiadna z žien,
na trase času zvíťaziť chce tvoja láska,
tá, ktorá nesie kríž a sladí žitia blen.
Nepozná kazu ani hrdze tvoja láska,
je číra spiež a srdce skuté na prsteň.
Jak zlaté slnko zaceľuje tvoja láska,
čo trpké skutočnosti korunuje v sen;
kým v tvojich ranách umýva sa tvoja láska,
ty nenápadne berieš z môjho smútku tieň.
To vtedy radosť plače, plače tvoja láska.
Ó, tvojím väzňom som tu v agónii stien.
Cez kameň, mreže prediera sa tvoja láska.
A keď raz roky naše spáli zimný srieň,
samotu temnú vyprevadí tvoja láska.

Nedohraná romanca

Tak sladko bolo u nás v pološere
pri okne v malej izbietke
poznávať piecku, stôl i dvere
a čítať verše pri sviečke.

Tam v kúte husle opustené,
utíchol u nás dávno Beethoven.
Romancu F dur nedohral som žene
a v rýmoch ľahšiu bolesť nepoviem.

Raz dieťa moje hrať tu bude melódie,
ožijú čierne bodky z čiar.
Odviaty večer tiká, ku svetlu sa bije.
Tie detské piesne tvár mi vyznačia.

Na biely obrus diaľky prestierame,
aj hviezda k nám si svetlo naladí.
Voniame životom a vždy sme v dráme.
Sny ako padajúce snehy. Ako balady.

Pohľadom svietiš

To ty si pri mne, drahá moja?
Cítim ťa, vidím v zradnej tme.
Jak hviezdy tvoje oči sa tu roja
tak jednoducho priesvitné.

To ty si pri mne, drahá moja?
Pohľadom svietiš v ťažkej tme.
Kým ini bolesti sa boja,
my dvaja v nej i šťastní sme.

To ty si pri mne, drahá moja,
keď izba prepadá sa v tme?
Len chvíle uletieť sa stroja.
A v očiach ticho záhadné.

Ak stratíme lásku

Nie. Nemôžem odísť.
Uprostred lásky sa neodchádza.
Aj keby si sa ma raz celkom zriekol,
ostanem.
Dávno sme si už prešli do krvi.
O silu slova sme sa opreli
priam ako horská riava o skaly.
Ak potratíme lásku,
budeme ešte vždy sa hľadať
v červených, ba aj bielych krvinkách.
Nosíme v sebe jeden druhého,
ako tie riadky nesú nespútaný dej –
prečítaj si ma
a ja si ťa zarecitujem.

Ostanú už len slová

To všetko, čo dnes na tebe je krásne,
to všetko skmáše neodvratný čas.
Moľ dá sa do šiat, čo sú dnes tak vzácne,
a pyšné čelo zbrázdi mnoho vrás.
Tvoja tvár, oči, ústa zvädnú včasne,
na čriepky rozbije sa krehkosť krás.
Ostanú s tebou už len slová mojej básne
a ty v nich svietiť budeš mladá zas.

Je po prestávke

Rovnováha

Buďme trpezliví, keď sa zjesenieva.
Odlety lastovíc. Pukliny v slovách.
Tak málo času ostáva ti na priestor.
Celú školu potrebuješ
na celkom nepatrnú vec.

Sme spolubežci Zeme.
Zem je v nás.

Aké je spravodlivé chvieť sa
o priestor a čas.

Jazyk slovenský

Písali a písali
diktáty. Každý mesiac aspoň dva.
A potom obloha sa v triede celkom zatiahla.
Že sa nehanbíte za tie hrubé chyby!
Opakujte:
lysina – lyko – zlyhať – polynok.
Napíš si ich dvadsaťkrát!

A potom videli ho kdesi pri múriku stáť.
Už má lysinu, ruky poviazané lykom.
Pušky nezlyhali.

Zachytila ho materina dúška a polynok.
Už ani nedopísal školský trest.
Hviezdy sa tíško zahniezdili do astier.

Bolo to dávno za vojny...

A potom sa na hodine v synonymách
išlo ďalej:
hrdina – héros – bohatier.

Na matematike

Ešte si ani dobre nezarátal
a už sa zviezol na vzorcoch.

V rovnici tresklo ako z pancierovej päste.
Poučky vytrhané z koreňov.
Tak málo času potrebuješ
premeniť sa na prázdno.
Ktosi potom vpredu zotrel Eulerove substitúcie.
Nabrzlé slová priľahli krv až kdesi do kolien.
Preosiate logaritmy
mali vôňu starodávnych Téb.
Nekonečno sa nikdy nestratí.
Nedorátaný ročník rozložil si na dva roky.
Ale prisahal na všetkých svätých,
na božskú Gretu Garbo,
že keď skončí,
keď zasadne raz za katedru,
nikdy neodpíli žiaka za vzorec.

Ale do zvonenia bolo ešte ďaleko.

Počítali odchýlku otáčania Zeme,
kým zem sa dávno vychýlila od lásky.
Už nebolo dielikov na polkruhu stupňomera.
Mocní mocneli a zmocnili sa moci.
Až teraz chápal.
Rovnica života má celkom iné korene.
Oheň šľahal podľa jednoduchých vzorcov.

Aj matematika má čistú jazvu.
A každá jazva uviazaná na báseň.

Životu a smrti na dosah
všetko sa mu zdalo v rozmeroch a číslach.

Ostnatý štvorec. V uhlopriečkach strážne veže.
Koľko je do úsvitu?
Priam toľko presne k smrti.
Už sa nestratí.
Tak zazvonilo jeho meno do čísla
13022.
Značkovanie podľa kódu Zvieratníka.
Znamenie nebies osieval si stojačky.
Už vedel mocniť,
odmocniť aj riešiť rovnicu.

Sám bol koreňom.
A to mu celkom stačilo k výsledku.
Za ostnatým drôtom
prišlo mu zrazu ľúto za číslami.

Sám bol číslo.
Plieskali vzorce po pätách.
Desať – dvadsať – sto...
Voľný pád.
A voda!

Aj matematika má čistú jazvu.
Len vydýchnuť.

Človek si vybral čistú hlinu.
A zem si započíta všetky víťazstvá a prehry.

Všetko je v tejto malej násobilke nádeje.
Jediný kúsok oblohy,
jediný vták,
čo dvíha netušenú pieseň úsvitu,
ktorá tu stačí,
aby sme denne utekali tráve.
Vychýlený obzor hľadá si svoj večný návrat
a noci dostávajú farbu vybielených dní.
Plamene ohviezdenej krvi,
plamene obhorených slov,
čistý prievan neúnavnej budúcnosti.
Aký si vzácny, pramienok svetla!

Zazvonilo. Priam ako dávno vtedy.
Chlapci a dievčatá,
príklad si dopočítate doma.

Je po prestávke

Storočie rozčesnuté na dve poly
a múdrosť detstva presne medzi nimi.

Tak učili nás botaniku z korún stromov,
zabudnuté perlorodky,
úžľabiny vrások,
po ktorých sme mapovali svoje sny.
Lavice zabudnuté.
Čas odvial iniciálky sŕdc a mien.
Posledný ťahák zaseknutý v pántoch mlčania.
Tu kdesi premieľa sa Hoj, mor ho, mor ho,
Pytagorova veta, Archimedov zákon.
Teleso ponorené do kvapaliny...
A tak sme sa my ponorili do života
a oťaželi podľa nevyspytateľných poučiek.
Tu kdesi visí ešte skloňovanie
a sedem pádov.
Koľkokrát sme potom padali!
Ale to už oznámkoval rozvíchrený čas.
A tak nás škola zachytila
a v znaku mesta poznačení biedou
uličkám sme šediveli na očiach.
Tabuľa zadaždená.
Storaká mladosť omietnutá chodbou.
A vonku bola jar a kvitli jablone.
Studničky septembrov sa zdvihli.
Až k srdcu dozrieva.
Jabĺčka múdrosti.
Jabĺčka poznania.

Tak šuštia teraz dávne sny a lásky,
tak rád by si sa vrátil ešte sem...
Je po prestávke. Zvoní!

Fyzika

Už bolo dávno po zvonení.
Vykladal a vykladal.
Výpočty prehadzoval ako deti piesok.
Sila zvuku,
intenzita svetla,
megatony energie.

Vzadu dohrávali šach.
Ktosi vyskočil: mat!
Kto to rozbíja moju hodinu?!
Roztrhnuté ticho ani sa len nepohlo.
Medzitým kdesi v púšti zatriasli sa vrstvy
neba i zeme.
Izotopy neistôt.
Titulky novín vybuchovali.
Rozbitý atóm. Nový vek ľudstva.
Atóm v rukách človeka.

A o dva týždne premleli sa reťazové reakcie
až celkom ku hríbom.
Koloidné jazvy v kvetoch Hirošimy.
O poschodie nižšie prváčikovia skladajú si:
e-va má ma-mu
ma-ma má e-vu.

V triede stiahli rolety.
Dnes si urobíme umelú dúhu.
Premeňte dúhu opäť na svetlo!
Spektrum ako slávnosť svätojánskych mušiek.

Vytiahli rolety

Ó, srdce sveta,
premeniť tak nenávistnú skazu na lásku!

Hodina výtvarnej výchovy

Rozdali výkresy ako vždy
a prišla reč na techniku farieb.

Túžba sa chytí od rumelky snov.
V tej triede dievčenskej
čo je lásky a čo výmyslov...

Kobaltový obzor vždy si dáme do lavíc.
Tam vzadu tmavovláska vyčesáva oblaky.
Potom sa triedny prejde po triede:
A kde sú kruhy, dievča, kruhy!

Niekto sa vpredu ironicky usmial.
Eva už dávno chodí s chlapcom
a má čierne kruhy
pod očami.

Nad zošitmi

Keď ulice a paneláky zhasli,
keď noc už zašla za nechty a za bolesť
sadáš si ešte k zošitom.
Červené vrásky čiar,
zvlnené izotermy pravopisných javov
by – aby – býk...
Ech, čo tu ešte sily!
Beáta, Ivan, Magda,
či načisto sa pojašili?
Hneď po škole ich doučím.
Dobehnúť. Dobehnúť.
A zatiaľ tie jej vlastné
po uliciach a dvoroch odbehli...
Ani ich dnes len riadne nevidela.
Oddychujú v postieľke.
Ako len každé vyvoláva zo sna!
Aj porada sa do súmraku pretiahla
a srdce plné bodliakov a ostňa.
Hrejivé slovo dávno vypadlo už
z obehu. V ozvenách len triedny, triedny...

Ostnatá polnoc zavŕzgala v hodinách
a ona skloňuje si: všedný – biedny.
Percentá, priemer, záznam o previerke,
na súťaž vybrať ešte báseň
Ivane, Vierke –
precízna, precízny,
ešte sa dnes nedostala ani k bielizni.

Prednáška, predmetová rada,
kedy len všetko stihnúť v čase?
Navialo nádejí. Je ticho po úžase.
Menej a menej bijú hodiny.
Biele sny na dosah
a ráno zavesené o nádej.
Mala by ešte dočítať si Projekt,
aj pozrieť metodiku, noviny...

Veselo u susedov. Prišli z bálu.
Spev. Pochovali basu, konfety,
aj chichot z karnevalu.
Majú aj hostí, nalieva sa džin.
Kúpim ti, Eva, fiatku,
ak to bude syn.

Keď ulice a paneláky celkom zhasli
a noc už dávno zašla za nechty
aj za bolesť,
pramienok rozvodnenej lásky
na modro pozažíhal slová v zošitoch.

V našom klube

Aj keď už slová do dvoch rúk sa nahrnuli
a letokruhy cvengli o dlane,
vždy to bude plytko
akoby kdesi za chrbtom
a za rohom.

Základy nekládli sme do kameňa
ani v pergamen,
ani neprestrihli pásku.
Len čosi striebra natrúsilo do vlasov
a čosi slzy pre nádej.
Tak sa tu všetci navlas podobáme,
ešte aj v reči svietime si samotou,
čo sa tu zamotáva,
aby nás oblaky dobre videli
v presile vrások
ako na osnove nôt,
keď dvojhlasne sa prihovára
jeden druhému.

A bolo do piesní
a bolo do precítenia.

Ako je dobre zhrabúvať žiacke odpovede,
snívať sa s čiernou tabuľou,
prepletať ihlicami čosi hladké –
čosi obrátené,
dokončiť rukáv pre vnúča.

Ako je dobre svietiť kahančekom lásky,
prihriať si plamienkom
osivených spomienok.

Všetci ako jeden druhý –
ešte pár obnosených snov a túžob,
aby si sa len vyrovnal
pod krížikmi rokov
a pokojne ďalej dozrieval.

Z prednášky na prednášku
vždy nás to viaže k zemi.
A zdvihneš ruku za výlet,
za návštevu múzea a skanzenu,
za Liptov, Tatry, Javorinu,
Gaderskú dolinu a za Súľov,
za hraničné rampy spriatelených
úsvitov.
Tí jedni do množín sa opierajú,
tí druhí s Karpovom a Kasparovom
odisťujú koncovku –
tam vpredu rozchytali módu zas;
prospekty, katalógy majú zelenú
a potom varenie a lieky prídu na pretras.

A z reči do reči,
od slova k činu –
chceš byť účastný na všetkom,
čo znásobuje život, mier a domovinu.

Prevzácne štvrtky desaťročia.
Koľko ich len bolo...
Kto to spočíta?

Úvetrie? Samota? Osamenie?
Tu nikdy nie si sám. A život?

Prenádherná veta rozvitá.

Mojim žiakom
(Po tridsiatich rokoch)

Pozvali na stretnutie
pomaturitné.
Kráčaš a premietaš si odviate tváre.
Koľkokrát v tanci stúpali
sme si na nohy.
Čože im len povedať.

Oni už toľko toho vedia.
Možno aj na celé dva životy.

Bohatí na deje a premeny
preladili si vetu sínusovú v rozvitú
a husliam dopriali už
zaslúžené sny.

Po rokoch rozbehnutí za krásou
topia sa v očiach svojich žiakov.
Slniečko na dlani
a dôverčivé slovo v laviciach.

S Komenským rozoberajú si hodinu
a učia podľa života.
Stále sa učia,

aj keď im tretie tisícročie stúpa
už celkom na päty.

S vami
(1. pomaturitné stretnutie po 50 rokoch)

Čože na privítanie chystáš, moja rodná,
kumpánom reálky, čo z rokov strhli čas?
Dvojvežie? Odviatu či mladosť? Kráska zvodná.
Spomienky už len ako zášum na pretras.

Sám čas už číta zoznam z katalógu,
ó, koľkých vzala zem a neľútostný boj.
Načo tu dialóg. Ach, svitá k monológu.
Ostatné je len vzdych a súcit, bežemôj.

Kamenné múry hľadajú v nás rovnobežku,
písomky strmý vietor dávno rozchytal –
kým polstoročie viaže si nás k dnešku,
ľahunká slza zavyzváňa o krištáľ.

Po nás tu kdesi zvoní veta sínusová,
aj Archimedov zákon, cukry, benzoly.
Každý sa do spomienok ako do ulity schová.
Čo všetko v laviciach sa presníva a prebolí!

Po čriepkoch skladám naše príbehy a deje,
prevzácny obraz, postriebrený rám.
A čo aj údel stíhal – svitlo do nádeje,
s vami do nevädnúcich kvetov prekvitám.

A tak sa tichí stretávame a rozchádzame
a ja som s vami toľko toho chcel.
Na zemi vždy sme v osudovej dráme,
stretnutie naše – najvzácnejší skorocel.

Diaľky a návraty

Sny a lásky

Keď sa túžba k túžbe mihne,
keď sú diaľky celkom v nás,
vyhľadávaš slová k hymne,
plné najčistejších krás.

Odchod, návrat vždy ťa dojíma –
ako v diaľke rodná otčina.

Obzory a križovatky.
Koľkože máš, svete, zvodných ciest!
Cez ten rodný domov sladký
čo je snov a lásky dovidieť!

Na úsvite

Na brehu loďka. Šum a more. Sme tu sami.
Šerosvit krája ranné pozdravy.
Tam kdesi za obzorom nad vlnami
kľuje sa osúch krvavý.

Námorná strecha – zapálená krása
červeným zlatom rozlieva sa.

Panenské naše oči nenásytné,
na vlne kolíše sa čajka strieborná.
Krváca rubín. Potom deň už svitne.
Hej, slnko, nalej úsmev do prázdneho dna!

Námorná strecha – zapálená krása
červeným zlatom rozlieva sa.

Ktorýže kryštálik a ktorý lúč je prvý?
Kto by tu skúmal gravitačný pád.
Možno v tých vlnách sú aj kvapky mojej krvi.
Ach, kdeže končiť a kde začínať.

Námorná strecha – zapálená krása
červeným zlatom rozlieva sa.

Vzývam ťa, úsvit karmínových lúčov,
čo zlatou ihlou pozošívaš našu zem,
čo k všetkým srdciam nosíš zväzky kľúčov
ponad azúr, ponad chmáru dlhých tiem.

Námorná strecha – zapálená krása
červeným zlatom rozlieva sa.

A keď nám príde rozlúčiť sa za dňa,
možno tam v rodnom kraji slanú slzu vylejem
a čo aj ako ľadovizeň bude chladná,
pokolíše ju, ako kolísali ste môj sen...

Varna

Obrázok zlatej Varny
je ako nádych jarný,
je ako sen.
Závetrie tichej palmy,
kde oslík skromnosť dal mi
na každý deň.

Od mora láska vanie,
Varna je milovanie,
samučký kvet.
Keď šarlát zhorí vo mne,
zažnú sa nové ohne,
môj minaret.

Varna ti šepká: ostaň,
napi sa z mojich fontán
pre rozkoš krás –
podáva dievča kvety,
jej oči sú jak svätý
chrám Nikolas.

Na schodoch katedrály
milenci tichí stáli,
zvonili tramvaje.
Náladu celkom snivú
splavíme v akváriu,
kým Varna tmavá je.

Pohľadnica z Nesebaru

Obrázok, o akom som v detstve sníval,
keď otec za svetovej vojny blúdil po mori.
Skaliská, lode, trojfarebný príval.
Ech, syn môj, len tej vojny nemalo byť – hovoril.

A taký obrázok sa teraz pred očami sunie,
keď hľadím od prístavu na mesto.
Na lúčoch kolíše sa túžby novolunie –
ej, bodaj by ich bolo viac než sto.

Byzantská krása ako v morskej mušli perly,
lúč slnka pozlacuje každý chrám –
v tehličkách symetrických oči moje na hviezdice krehli,
tu v týchto hradbách chcel som byť tak sám.

Na každom metri odkrývajú históriu,
sarkofág, teatrálne masky, amfory –
detiská pre melón sa do zástupu ryjú
a vo mne grécke víno minulosťou zahorí.

Ako je dobre po asfalte bosý kráčať
za hradnú bránu na Slnečné pobrežie,
oddať sa dunám, ťavám, slobodienke vtáčat,
kým slnko zlatým horizontom Čierne more rozreže.

V páľave všetko sa tu do azúru zasní,
staručký rybár opravuje sieť –
on túži po rybe – ja po verši a básni,
však oboch začína nás morská láska pliesť.

Uličky úzke vbehli ako do tunela,
tie všetky domy majú jeden sloh a jeden štýl.
Kedysi rímska sláva sa tu zlatom skvela,
tá zlatá farba rozpadnutých chvíľ.

Kupujem perleťový náramok – dvanásť leva,
za zvyšok vyjednávam čierny fez –
na tomto polostrove slnko všetko rozospieva,
tu celkom nič už neznamená: dnes.

Vyznanie

Sny a lásku prinášam ti z detstva,
čože mi chystáš ty však, Paríž môj?
Monológ večnej krásy? Tu som kdesi prestal.
Viem. Dnes my dvaja budeme si načistom.

Frýgickú čiapku slnko zavesilo na Bastilu,
na každom kroku lacných bajadér.
Po Esmeralde na Place de Grève ani chýru.
Baskický bubienok.
A nové tanečnice v striptízovej paráde.

Ako ťa načať z tisíc jednej chuti?
Notre-Dame na veky spúšťa do Seiny,
lunapark za vlaňajškom nemá kedy smútiť,
Louis vystrieľal si pre Ivonnu vejár kostený.

Koleso osudia sa krúti. Súhvezdia a čísla.
Ťahám si Veľký voz a sedmičku.
Kto ťa chce užiť, bez lásky nech ani nepomýšľa,
tu každý stretne svojho detstva hviezdičku.

Versailles

Zlato sa dotklo brány
a veľkosť rozložila svoju ružu
v nádvorí.
Utíchol dupot koní,
chichoty dvorných dám.
Uprostred koník opustený
a na ňom Ľudovít štrnásty tak sám...
Posledná stráž a stojka prišla na kráľa.
Tu stoja a sa radia
Le Vau, Mansart, Charles Le Brun,
kým z oranžérie si hore parkom
vykračuje majster Le Nôtre.
Dvíhajú kameň a zeleň,
aby sa vysmievali kráľom, turistom a storočiam.

Dôme des Invalides

Renesancia kameňa a myšlienky.
Aj tu je dávno po boji.
Na červenom sarkofágu svetelný lúč
operuje minulosť.
K nohe zbraň!
Rivoli, Pyramides, Marengo Austerlitz-
Yéna, Friedlant, Wagram, Moskva.
Kameň a sochy.
Za jeden frank sa ponúkajú všetky víťazstvá,
Napoleon Bonaparte na rade!
Je ho už celý Paríž, Európa, celé dejiny.
Veľkých mužov Zem sa bojí
a oni sa len báli zeme.
Na poctu zbraň!

Spomienka na Roberta Desnosa

Otváral srdce a posunul
vždy báseň o nádej.
V nádeji chytal slobodu,
veršami prepašoval oblohu
a tá ho celkom ukryla až v Terezíne.
Bolo to dávno, dávno v strašnej zime...

Tu kdesi býval v tejto ulici.
Murári ťahajú lešenie
a milenci priam snívajú o novom byte.
Piesenka krúži. Ostalo víno nedopité.
Tí dvaja bývajú už v novom byte.
Ukladajú si pianíno, knihy do knižnice,
vázičku, popolník a fúkaného koníka.

Tam kdesi ponad Seinu
hviezdy si recitujú báseň,
ako nám Robert Desnos uzavreté srdcia odmyká...

Na Place du Tertre

Slnečník, stolička a stojan
a na kolenách paleta.
Pod holým nebom samý ateliér.
S'il vous plaît, monsieur, souvenir!
A hneď aj priamo štetcom načne ťa.
Pár ťahov
a cez tvár ešte siluetu Sacré-Coeur.

Clochardi na brehu Seiny

Cintorín živých vôkol mračnej rieky,
barety, vzdych a fľaška vína pod hlavou.
Ostali už len vyznavačmi snov.
Voňavá káva, teplý byt a teplá posteľ
a mesiac, čo primaľuje skutočnosť.
Dva životy a utrpenie uprostred.
Bulváre, predmestia si uložili do nôh,
preto ich majú do olova
a ťažšie ako verše bez rýmu.
Aj moja pieseň sa rozstupuje.
K akej to láske?
Ku Seine, Kriváňu či Váhu?
Clochardi hľadajú si miesto –
a ja len rovnováhu.
Z nočného bistra vypadli pred polnocou,
vypadli zo života ako z vlaku.
Svitanie odfúklo z nich France-soir,
budia ich maliari,
čo útokom si berú Notre-Dame,
budia ich šťastlivci,
čo našli prácu
a začínajú odznova.
Ech, priviať si len kúsok hypnotickej oblohy!
Bonjour, vykladači snov.
Bonjour, clochardi.
Už dávno vychladla vám káva, byt aj posteľ.

Na obzore Dover

Siréna vystreknutá ponad rozzúrené more,
kráľovná úbeľu a kriedy.
Pri tvojich nohách slnko vo vlnách si orie
a čajka za čajkou sa chystá na výzvedy.
Pevnosť sa v rozvalinách rozplakala.
Strážne veže.
Albion, otvor náruč. Kade k láske? Kdeže?
Dover si svieti morom,
svieti si mramorovým bralom.
Akoby detstvo cvenglo kdesi v atlase.

Tak sa mi to všetko zdalo.

Londýnske zamyslenie

Kým z automatu vypadla mi známka za tri penny,
Londýn sa zažal ako na povel.
Žiarili neóny a sny aj ženy,
espressá, Sandwich bary, reklamy
aj s Coca-Colou,
obchod a obchod, kde len trochu miesta bolo
a ja som k veľkomestu fantasticky zahorel.

Červené autobusy –
dostavníky lásky všetkých rás.
Oxford street, Piccadilly, trochu slnka,
potom hneď hustá hmla a dážď.
Big Ben si s Temžou koketuje stále,
všetko tu kúpiš: beznádej i lásku,
striptíz, ňadier hrot –
len tiché zamyslenia nepredajú.
Tie si znásobujú tvoje žiale,
samotu, krízu srdca, opustenosť
a tak ďalej...

Ó, veľký Londýn,
si v nich malý ako bod.

Na hrade Bran

Obrázok strašidelný prinášam si z mladosti.
Tajomný hrad a výkrik, tiene fialových rúk,
záhadné chodby, kde sa iba noc a prievan zatúla.
Zaschnuté kvapky krvi.
Upír z filmu Dracula.
Stúpame a stúpame. Schody a schody.
Z izby na izbu prehŕňame históriu.
Mircea Batrin, Gabriel Bethlen,
Vlad Tepes – Dracula.
Už neublížia, zvetrávajú v ráme.
V armarách a gobelínoch rody preberáme.
Turisti s aparátmi behajú si bohvie kam,
ešte dve-tri snímky v okne.
Dievčatá miesto dvorných dám
prstami vylaďujú lokne.
Ale mne je tu tak čudno, som tu ako sám.
Prítmie sa rozdrobuje na vzdych, hrôzu, strach.
Ako len dobre na nádvorí,
priam južný vetrík podúva...
Ešte jeden pozdrav dcérke z Branu
a tichú báseň na zdrap novín dopísanú.

Namiesto pozdravu

Keby si žila,
bol by som ti kartu poslal, mama.
Na prednej strane pohľad mora,
na zadnej štyri verše –
poprial ti všetko dobré
i zdraviu by sa viedlo lepšie.

Keď ty si ešte s nami bola, vieš –
vždy som sníval o ďalekých moriach.
Nič nechýbalo týmto diaľkam na kráse.
Len čo som v izbe chvíľu poosamel,
už oči zakotvili v modrých plochách v atlase.

Takéto túžby teraz dvojnásobne bolia.

A dneska blúdim po nábreží sám
ďaleko v Odese pri Čiernom mori.
O jeden pozdrav je už menej.

O jednu bolesť viacej.

A predsa každá vlna
tak nežno sa ti prihovorí.
Nado mnou mesto spiace.

Priam mesiac zažal na majáku
červenkavé svetlo.
Do noci zašpliechalo ešte jedno veslo.

A vlna žblnká, vlna vyhadzuje vlnu
hore a dolu, sem i tam.
Dobrú noc, mama –

tú kartu doma na cmiteri sám ti prečítam.

Doma

A opäť doma, Považie ty moje krásne,
materidúška, podbeľ potratený pri štreke.
Dych sa mi tají, zmĺkli exotické básne.
Rozprávka rodná, recitujem si ťa. Oči privreté.

Pšeničná vôňa stúpa do živičnej hory,
na šnúrku lásky doliny si k vrchom navliekam
a kým tak domovina celá do teba sa vnorí,
zamávaš koscom, deťom, šarkanom, čo letia
bohviekam.

Voňajú chlapi robotou a rodnou zemou,
vo vlaku je ich celá hora, samý les.
Belasé nebo líha ku hrabačkám v pokosené seno.
V cudzine človek bez domova prázdny je.

Bulváre, Hyde Park, Piccadilly, Versailles, Paríž,
Porýnske strapce, Schönbrun, Oceán a, Bože,
čo ja viem –
v tom zlate ty však jediná tu najčistejšie žiariš,
ty drahá moja, moja rodná zem.

A opäť doma, Považie ty moje krásne,
materidúška, podbeľ potratený pri štreke.
Dych sa mi tají, zmĺkli exotické básne.
Rozprávka rodná, recitujem si ťa. Oči privreté.

Vlastné stigmy

Kdeže ťa nájsť?

Pravda a láska zlomili sa vpoly,
krv stúpa strmo ku hlave.
Aj človek zrazu o ľudstvo sa bojí,
zavládli slová rúhavé.

Niekto sa v ťažkých ranách obnovuje,
niekto v nich celkom zaniká.
Zaseknutý vzdych. Súboje a ruje.
Kdeže ťa nájsť, ach, vzácne slovo básnika?

Hľadáme bod

Oči sú plné
ľútosti.
Kto nás to volá k lune,
keď nevie, ako uhostiť

buriča, čo sa búri sám
tak často proti vám aj proti sebe,
čo vyhol všetkým kulisám
a dejstvá odkrajoval o vode a chlebe.

A výstup za výstupom
šinie sa.
Monológ odistený na iskrení tupom.
Prekliaty život, zabudnutá finesa.

Hľadáme bod. Aj bolesť ťažko zastrieť.
Môj Archimedes, čože nám to vypadlo?
Nocľahy opustené. Zatuchnuté šiatre.
Čas opiera sa. Zaškrípalo kyvadlo.

Už seba samého tu hráš,
opona hore.
Vrátili vstupné. Rozčesnutá samopaš.
Pred nami rozvlnené more.

Zlý som ja herec
aj mama chcela, aby som bol kňaz –
vo vojnách nepadol som prvej strele,
nech osud prišiel akokoľvek na pretras.

Plameň a trýzeň pretavili verše,
čo z toho dneska mám?
Mesiac sa odkopáva ponad topole a jelše,
v kuchyni starý ošúchaný otomán.

Okná a slučky,
vietor ich kníše za slová,
niekto sa do myšlienok chytá poľahučky
jak na predjarí triaška marcová.

Hľadáme v sebe sny a rodnú hlinu,
hviezdy nás potratili nad kvetmi.
Dohrala platňa. Posúvajú inú.
Obhraná ihla. Do tmy, pieseň, zasvieť mi

okrajom duše,
veď dávno som sa s láskou vyrovnal –
voš po vši prežiera a hryzie,
aj báseň samoty už stúpla nad normál.

Kto nás to priťahuje?
Studienky sťahujú sa do skaly.
Všade sú myšlienky a ruje.
Pramienky čisté, keby sme sa ku vám dostali!

Vlastné stigmy

Svedomie vyplavené. Úder na gong. Na súboj!
Pôjdeme, drahá Carmen, do arény.
Už zvonia čierne kastanety, drahý môj.
Do noci vykrvácal mesiac poranený.

Havrany dávno potratili ku nám smer.
Ktože nám príde z ruky osud hádať?
Pili sme z hriechu kalvárie, pili na úver
a privčas zadúšali na prsiach si hada.

Hlas náš sa prepadáva. Popraskaný zvon.
Páliť nás bude láska, páliť vlastné stigmy.
Dni zabrechali. Zubiská a ston.
Rodisko ošarpané. A čas nedovidný...

V poli

Studený vietor zachytil sa do korún a do tráv,
chlapčiská pália vňať a zaháňajú dážď.
Aj šarkan za šarkanom k ohníkom sa sunie.
Bohaté novolunie.
Bohatá vernisáž.

Chlebová vôňa ako vrstvy na plastickej mape.
Aj úsmevy, aj rany.
Na čas a priestor život náš je vyrátaný.
Čím ďalej v bolestiach sa nevyznáš.

A predsa život i v tých ranách krásny je,
kto ho nie slepo,
ale vždy otvoreným zrakom chápe.

Chlebová vôňa ako vrstvy na osudnej mape...

Tak rád by objať šíre polia
a nevynechať ani jednu byľ!
Nech víťazstvá a prehry akokoľvek tešia, bolia –
sú čakania a scény, čo si toľko preľúbil,
sú vášne, boje, sú aj príkoria,
sú vzácne sny, čo v triumfálnostiach prichodia,

lebo je nevýslovným šťastím odpúšťať a milovať
a nazývať sa bratom,
kto vieru v ľudstvo nestratil,

keď človek človeku bol katom.

Rozvíchrenie krvi
(Vnukovi)

II

Deň čo deň píšem ti tu, skladám básne,
priam ako tvojej mame dávno tiež.
Mnoho sa v pravde stiahlo, potratilo vzácne,
však mnoho ešte zuní ako čistá spiež.

Aj tvoje roztopaše vylaďujem poľudšteným slovom.
Ó, či len vrátiš mi ho aspoň raz.
Či srdce zatiahne sa na lásku, či na olovo,
keď naše roky prídu na pretras?

IV

Keď odchádzal som, spal si spánkom šťastných,
na čielku ešte ani stopy po vráske.
Tak si ťa po kúštičkoch skladám v každej básni,
kolobeh večný: chlapček v muža porastie.

Aj čas tvoj krehký raz sa odkotúľa neodvratne,
to ja už budem vtedy brázdiť iný kraj.
Bolesť sa do človeka na úsvite zatne,
bolesť si k ľuďom celkom privykla.

VIII

Na kvetoch učil som sa abecedu lásky,
v uliciach mesta vyhľadával človeka.
Výčitky teraz beriem na prechádzky.
Prázdne sú ruky. Láska medzi prsty odteká.

S kým sa tu deliť? Tulák som bez stania,
pískam si z tvojho rozlietania aspoň dva-tri sny.
V čistote detskej nádeje sa ešte chránia.
Spomienka, ostaň! Ešte raz mi detstvom zavýskni!

X

Nebude väčšej lásky, čo svet svetom bude,
akú ti spriadla starká, tvoja stará mať –
a čo aj hrana srdca zmĺkne v tmavej hrude,
cez kamenie a hlinu príde ešte zamávať,

lebo je láska na koreni nesmrteľná
a nemáš čím ju vyvážiť –
v korunách líp a včelích plástoch ako strieľňa
pozráža ťarchy osudu a príťaží.

Keď píšem báseň

Keď píšem báseň,
zavše do krvi sa hádam so sebou.
Myšlienka? Slovo? Spojenie?
Metafory ako ohňostroje vybuchujú
do veršov,
kým v strunách zažíha sa na úsvitný spev.

Bezbrehou dúhou sa stávam.
Zvetvený celkom k sebe
rozoberám oheň v zatmení dejín
pri strmých srdciach,
čo sa tak ukladali ku láske.

Ešte je čas vytlkávať podjesennú pieseň
a obkladať si báseň skrehnutými obrazmi.
Ešte sa zažíham do vnútra,
aj keď sa mi vnuk prihovára šachom.
Dáma z F3 na F7, starký, mat!

Z obrazu na obraz celkom obrazne
preberám všetky veci na dosah:
knihy v policiach, stolík bez okuliarov,
lampu, fixy, vyľahčený rukopis,
najnovšie správy SLF,
Slovenské pohľady
a Romboid.

Je večer
a potom žena sa ti prihovorí:
čo to vieš už toľko písať!
Je noc.
Svitá na priateľstvo slov,
na asketickú múdrosť vybrieždených dní.

Potom sa na belaso rozsvecuje srdce
jedno jediné
a dve nevyspytateľné oči,
čo sa vystrapkali pred básňou.

Nové slovo

Hľadáme zavše nové slovo,
aby sme boli celkom moderní.
Predjarie horí z každej metafory.
Ako je ľahko narobiť ich na tisíce:
hviezda sa opíja, plaším prírodu,
nasypem ti prietrž mračien, diaľky
striedavo načínajú nový autogram,
stromy sa rozvážajú s oblohou
atď. – a tak ďalej...
Ale aj metafora vrždí pod nohou.
Niekde sa tomu vraví vyznanie.
A tam sa končí hra.
Ó, poézia, sestra moja, čo sme dlžní
životu a čo smrti?
Slovo a čas nás posúvajú na pretras.
Už nepremenná večnosť
priam na úvetrí márnivosti zeme
pribuchla dvere pred nami.
Ktože nás prenocuje v dohrýzavej samote?
Vzďaľujeme sa k sebe
a zbližujeme od seba.
Návraty vyplavené mnoho nepovedia.
A zatiaľ v popraskaných zvonoch
si odlievame vlastnú trýzeň.
Ale aj sny aj básne majú svoje dejiny.
Sám si už medzi nimi.

V očiach sa zapaľuje modrá naivnosť
a potom vzklíčia na bolesti rýmy.
Nad hlavou hviezda odtrhnutá z brehov
a potom...
potom tak uznojeným potom
bežíš ako plátno s filmom,
bežíš za životom.
Viem, všetko aj tak dneska nepovieš mi...
Hľadáme si nové slovo,
aby sme boli ľudskejší a nežní...

Keby som dožil

Keby som dožil zmenu storočia a tisícročia,
mal by som presne osemdesiatštyri.
Vtedy už z Mesiaca sa odpálime ku Venuši
a piť sa budú iba hviezdne elixíry.

Možno si ešte štrngnem. Možno napíšem aj sonet
a rozpálení chlapci povedia mi: Pite, sváko!
Zem premieňa sa na ticho. Aj úsmev opadáva.
Slnko sa sťahuje a na rade je eskadrila vtákov.

A možno budem dávno v čiernej zemi,
mesiac a hviezdy zakrešú mi sviečku.
Kým odtrhne sa zo súhvezdia svetlo básne,
možno aj moji žiaci pripíšu ma k dnešku.

A bude ľahko chvieť sa medzi vetrami a časom
a bude celkom blízo fialové nebe.
A čo priam dotkneme sa Marsu,
najďalej bude predsa k človeku a k sebe?

Nad knihami básnikov

Tak ste sa zišli u mňa v izbe malej
vy, obri s podpálenou fakľou ľudskosti –
tu u mňa v izbe malej,
na foliantoch básní, kde len prach sa uhostí.

Tak ďalekí a blízki osudom a časom,
samota odistená, vybuchuje zeleň tráv –
tak osudom a časom
myšlienka ukameňovaná vekmi nezvetrá.

Tajomné noci zablysli sa dumkou do nádejí,
na holiach zapálená vatra, Janko Kráľ –
"Môj dom, kde bývam, konca-kraja nemá..."
pastieri recitujú v šírošíru diaľ.

Prekliaty Rimbaud, ktorá hviezda dá ti prenocovať,
o každú hlásku cvengol farieb jas.
Sirény, hučte zbohom, láska tulákov.
Opitý koráb hľadá nové brehy, nový čas.

V aróme vína vlhnú vaše verše, Verlaine,
a vždy len hudba, hudba, Pauvre Lelian.
Storočie nezavialo vybrázdené pásy,
krváca báseň z bolestí aj strelných rán.

Ó, Rilke, ktoré výšky do hlbočín vedú,
hľadanie vnútra čistých stôp –
dozretá bolesť poddáva sa kvetom smrti
jak zakvitnutá krása božstvu do útrob.

V topoľoch tiene. Ach, tie zrady, Endre Ady,
nad veršom opustenosť zosúva sa do noci.
Pri čiernych vodách Babylonu
prasknutá lýra. Mlčanie a ponosy.

Z ikon sa odtrhlo už doškĺbané detstvo,
sedliactvo vbehlo na parket, môj Sergej Jesenin.
List materi sa v brezách túla. Starký, ešte vodku!
Nech Riazaň erdží, pokým snehy tiahnu k jeseni.

Zelené vánky Andalúzia si zvlieka v olivách,
noc vystreľuje habanéru, Garcia Lorca.
Córdoba vyšíva si bolesť v naškrobených sukniach.
Gitara v piesku. Skrvavený úsvit. A zem horká.

Na hrotec pera vzal si zaplesnené časy,
Vladimír Majakovskij, zem si vyklepáva ľavý marš.
Horúca láska vybuchuje v drsnej vatre slova.
Oblakom v nohaviciach zemeguľu zakrývaš.

Oh-la-la, majstre Breton. Fantázia strieľa do snov.
Hučanie podvedomia revolučných krás –
už klobúk surreálny od vetrov sa chytil.
Sklonený večer posúva si obraz na obraz.

Ó, drahý Claudel, Monsavierge si hviezdy posťahoval,
spev zvestovania horí do vekov.
Koľko len človek natrpel sa. Slová vyhrabané svetlom,
kým do zástupov letokruhy zvonia pravdou odvekou.

Vy neumierate tu ani rokmi, ani storočiami,
môj Dante, Byron, Baudelaire, Goethe, Župančič a Puškin,
Lao-Tse, Shiller, Thákur, Hugo, Shakespeare, Eminescu,
Villon...
Valéry svetlo rozprskáva z temravy a tmavých húštin.

A takto hľadám najľudskejšiu vetu do storočia.
"Patience, patience, patience dans l' azur", znie ako chór,
keď zrazu ako zo záhrobia prenikne ma čosi:
Quoth the Raven "Nevermore".

Peň za pňom spieva sekera. Aj iskry, Pablo Neruda.
Čierny a biely Drevorubač Canto general –
Tu smrť už nemá miesto, Hikmet, Jannis Ritsos.
A život pravdu sám si veršom premeral.

Do všedných ulíc vtrhla láska, taká krehká,
ozajstná láska celkom v nás.
Kam ideš, odkiaľ prichádzaš, Jacques Prévert,
Seina sa stretla s Parížom a nám sa vysmial čas.

V kaviarni emigrantskej Voznesenskij diskutuje,
brezový les im spieva. Pieseň saxofónov zodraná.
Marilyn Monroe už nezastihla monológy beatnikov.
Jelena Sergejevna pije sama do rána.

S Apollinairom bdiem jak hvezdár. Verše tiahnu ďalej
a sám sa v izbe strácam v Kaligramoch do písmen –
a verše tiahnu ďalej
a dozrievanie páli z ťažkých neúprosných zmien.

A znova ku knihám vás ďalších poukladám,
večitý prúd sa zvlní do rokov,
vás ďalších poukladá ďalší,
vás, čistej lásky prorokov.

Dialóg

Zavše sa seba spýtaš,
aj si sám odpovieš.

V náručí nedostupných ozvien
ponáraš sa do dialógu s prírodou.
Pohanské modlorečie na dosah.
Aj sa ti ujde
počúvať kameň, strom a vodu,
prastarú reč zbavenú gramatiky
a všetkých pravidiel –
priam vyklonenú celkom k tráve.
Neboj sa týchto rekvizít.
Tu kdesi sa to začína,
tu kdesi sa aj končí.

Presne uprostred tvoj domov –
jasavé svetielko modrých návratov.

Vždy sme smädní po prameňoch
večnosti.

Moja krv

Krv moja dnes sa so mnou pohádala,
krviniek ostne vystreľuje proti mne.
Červené – biele, čoraz je ich menej.
Protivné!
V trápení ohňa bojíme sa iba zrady.
Výbojnosť otupená.
Och, a ten život i v tých ranách
vždy sme mali radi.
Krv svoju vo veršoch si zbieram.
Dosť jej bude.
Od slova k slovu vrúcnu vieru priložím.
V plameni lásky zhoria všetky metafory lží
jak nesplnená nádej v zatrpknutom trude.
Krv svoju po veršoch si zbieram.
Dosť jej bude.
Ó, keby som bol večne krvou v mojom ľude!

Do zlatých strún

Aké len šťastie

Opretí o zbožnosť a o lásku
začli sme prudko horieť
stonádejným slovom.

Len ešte posvietiť si srdcom
a k sebe hľadať bližných.
Môj Bože,
koľko by len bolo lásky v nás.
Aj milosrdenstvo, aj nádej –
o slzu menej,
ako odvíja sa strmý čas.

Aké len šťastie objať prápor dôvery.
Zasvitať modlitbou,
zasnívať do budúcich dní
a nepokorení
dvíhať si našu dobrú zem.

Aké len šťastie prežiť beznádej,
rukám sa zveriť
a osudové prúty zviazať naveky.
Trojvŕšie a dvojkríž.
Čo je v nás.
Pred nami odkaz odveký.

Chcel som znieť

Do poloprávd som strmo rúbal,
na jazvách prebral život svoj.
Kto mi to bolesť vyhadzuje na oči?
Nedaj mi, Pane, z cesty zabočiť.
Chcel som znieť ako čistá pieseň
pre hoboj.

Báseň. Len tá, čo srdcom zvoní.
Len tá sa pohne.
Dobre tak stúpať do svedomia
cez všetky súboje a ohne.

Z čistej hĺbky

Náš život mnoho stratil z bratstva,
tak protiví sa ako v pôste karneval.
Kým človek nemohúcne pozeral,
jasnejšiu hviezdu objavila láska.

Len hlbšie, hlbšie na dno srdca,
kde slovo nemá sily poraniť,
kde nenávisť a slabosť mizne v pokání,
kde čistá pieseň svedomím sa skrúca.

Tam ponachádzaš tisíc rozuzlení,
istoty večné bez múk a bez obavy.
Tu v hĺbkach srdca neplače už život boľavý.

To smúti iba Boh za naše neresti a hlieny.

Tiché stretnutie

III

Môj Bože, dnes viac ako inokedy
prichádzam k tebe ako kajúcnik
a hriešnik
vysotený z ľudských ciest a zemskej biedy.

Zablúdili sme v brlohoch
a v rúbanisku steskov,
v mrazivej pýche uhrančivých úzd
na ceste rozkoší a mamonárskych vreskov.

Pred nami prepadnutý prah. Za nami púšť.

Posledný hrášok modlitby sa gúľa z úst
a milióny prosia: Dobrotivý, neopusť.

Už dávno stratili sme sen a skutočnosť
a lásku nevykúpi kvapka slova.
Ale my ešte máme džberík pokory,
krčiažok viery,
ktorý sa nerozbil v čase
a nepraskol mrazom nenávisti,
keď cítili sme pominuteľnosť
a márnosť drám,

lebo je ešte jediné,
čo vekmi neminie –
môj Boh, môj Pán.

Večné dialógy

Samota. Večné dialógy s Tebou, Bože,
prenikáš v každú báseň, v každý verš.
A či priam slávim, lebo trpím – šepkáš:
Ver vo mňa. V nevere sa zabiješ!

Čím viac sa rúham, repcem v svojej biede,
tým viac si vo mne. Si môj Boh a Pán.
Buď spravodlivý, keď raz príde účty skladať
z tej mizérie pochybností, z toľkých rán.

Koľký ťa privoláva, len keď zle je,
keď ostro zavyzváňa ťarcha bied.
Len kríž a sedem slov ťa vrátia Pravde,
tam všetko nájdeš, v čom sa ešte môžeš skvieť.

Aj rozjímanie domodrieva k jasu,
viem, prichádza vše otupenie k životu.
Len neohrdnúť v časoch beznádeje,
v Tebe sa skvieť, bez Teba clivo tu.

Cez rozjímanie

Kam sa to zberáš, povedz, svedomie.
Ostatná trýzeň a či priepasť hrozná?
Nepokoj dávno svoje ťarchy zrovnal
a bolesť za nás všetko nepovie.

Deň čo deň padáš... Svieti iba kríž,
keď samota sa stáva potechou a sestrou,
keď srdce prahne, aby sa len s Tebou stretlo,
môj Bože. Ó, len či ma nehodného utíšiš?

Komuže zveriť svoje trýzne, komu len,
aj sny sa odvracajú od nás.
Cez rozjímanie každý seba spozná.
Môj Pane, prečo neraz už aj Tebe vzdorujem?

Monológ Tajomstva sa dĺži v tieň.
Koľkokrát denne zrádzame ťa, Bože?
A Ty len odpúšťaš, ba ponúkaš aj lože,
keď nad nami už neraz plače vlastná zem.

Dávno už

Dávno už priučili sme sa snívať po svojom,
aj zbavili sa spaľujúcich rekvizít.
Podeliť svoje smútky s rodným domovom,
prebiť sa k najvlastnejším postojom –
to nie je v románe si nalistovať ďalší list.

Dávno už preboleli sme si obavy,
aj zavďažili nehou vyprahnutú púšť.
Plameň je naša láska. Vždy nás zotaví.
Však vyhľadať si na dne času úsvit modravý –
to nie je príval bozkov roztúžených úst.

Dávno už pretrpelo zahorknuté prázdno.
Ak sme aj bez slov – je to iba vzruch a sen.
Samota duní. Ale dostať sa k nej na dno
a neposunúť vlastný život na bezradno –
to nie je prechádzať sa s pamätníkom na jeseň.

Dnes nad zlato

Dnes nad zlato sú srdca nepokoje,
čo pretavujú v čin a horia ohňom snov,
čo neboja sa právd, nech akokoľvek ťažké to je,
čo jadro vecí pretvárajú na domov.

Dnes nad zlato je ľudské teplé slovo,
keď prihovára sa ti deň čo deň –
podeľ sa so všetkým, len s ľuďmi hovor,
len s nimi prekuješ sa v čisté svedomie.

Dnes nad zlato sú priateľstvá a lásky,
čo s nami vydržali v boji, ba aj v zápolí.
Aj z dvojtvária čas príde postrhávať masky,
lebo ten život, ten sa nedá prežiť napoly.

Jediná pravda

Nech akokoľvek znela láska
a čo i striebro, hviezdna spiež –
bolo tu vnútro človeka a čosi ako triaška.
Tie slová dnes už sotva vypovieš...
A vždy si stúpal po nich k vyšším cieľom,
priberal sily do dychu,
potom sa po živote hrozne cnelo,
aj sny sa namáhali nenápadne a tak potichu.
A boli úsmevy a boli utrpenia.
Havrany rokov, kto tie krídle spočíta?
Ľudia sa nenápadne v sebe menia.
Jediná pravda očitá.

Srdce

Dnes moje srdce celkom zavrelo sa,
do útrob nepreniknú času hurhaje.
Strateným riadkom nová glosa.
Prepadá sa už cesta, čo tak chmúrna je.

Dnes moje srdce z lásky znovu narodí sa,
krv nová vprúdi vysileným do cievy.
Darmo tu život bezútešnú tragédiu vpísal.
Kto chce, ten k vlastným brehom
i cez utrpenie docieli.

Dnes moje srdce rastie do panciera,
vzdych o každý dom neodvratne zakopol;
však srdce moje bude nádej zvierať,
aj keby raz mal život ťahnúť na popol.

Dnes každé srdce ako horstvo nedobytné.
Tam pod ním túžob nedotknuté jazero.
Odveký zápas. Svetlo lebo prítmie.
Nejedno srdce do seba sa zavrelo.

Láska má výpredaj

Ľudia sú dosť už apatickí,
aj unavení z politických avantúr.
Pravda či klamstvá.
Hľadači nových dní nečujne
snívajú na ružovo.
Výčitky, opadané chryzantémy,
smädné ako básne,
ktoré dôvera ti položí,
keď príde na pretras
tvoj čas.

Mám zrazu plnú hlavu snov a príbehov.
Dávno som sa v nich stratil
do viet, do slov,
do zámlk.
Taká je poézia času.
Láska má výpredaj
a nevieš kde a kam a kedy.
Ešteže boj o pravdu nenahlodal vieru.
Prázdno je bez nej.
A zatiaľ ponúkajú vzývanie
a rajskú pieseň ničoty.
Ach, čo som sa nakrútil mlynčekom,
kým istota mi namlela
najzbožnejšiu samotu.

Pozdrav básnikovi-kritikovi

Dali mu verše na posudok
a on sa blysol čosi ako hlava-nehlava.
Naširoko a div nie bohorovne.
Pobleskávalo v pahrebe,
dotleli zaskočené ohníky aj ohne.
Prišiel čas aj na okrídlené frázy.
A podúvalo: toto tak, ono tak,
brilantne skákal naučený slák.

Verš po veršíku zomlel všetko
na mlčanie,
hľadajúc metafory, oxymorá, obrazy
podľa svojho štýlu:
Neradil by ešte vydať knihu.
Hlboká pitva, dokonalé rezy –
už na tom vlastne ani nazáleží.
Primálo umeleckej sily, strihu,
len čosi tomu chýba. Sám už neviem čo...
A tak si hľadá seba v tvojej básni.

No medzitým sa mnoho odstalo
vo veciach, za nimi, aj za deje –
čosi ako keď krv ku slze privanie.
A to neprítomné zasvietilo
ako priam najvzácnejšie vyznanie.
Ach, vystrihnuté nádeje.

Kedysi dávno,
sám už neviem v ktorej básni,
(keď človek hľadá seba
a do seba sa zasní
a skúša nevypovedané
aspoň tak medzi prsty na dotyky,
ako tie morské vlny slané,
čo majú svoju reč
aj bez metafor a noriem poetiky),
kedysi dávno tak som dvojveršom:
Básnik môj, nielen exotické vzdychy,
sám život ladí opravdivé stichy.

A tak druh môj, len drž sa svojich veršov,
škoda ti do kritiky.
Nasaď si dôverčivý klobúk Poézie,
ak chceš, aj ten vynovený,
len nech sa s básňou ľudskejšie nám žije
a láska s pravdou vždy sa kryje.

Dobrý deň, básnik!

Stoúsvitná cesta
(Rodnej Žiline)

Koľkokrát som ti vyznal oddanosť,
aj čistú lásku
a sľuboval vždy vďačnosť až po samý hrob.

A ty si zatiaľ všetky lásky
ukladala pod arkády pamäti.
Spomienky na pol žrde pospúšťané
a príbeh za príbehom
nečujne kráča k cintorínskej bráne.
Lombardini, Kovalik-Ústiansky, Letzovci,
Ruppeldt, Kýška, Váh, Pártošová, Brezány...
A koľkí ďalší...
Storočie zavŕzgalo v pántoch času
a tretie tisícročie vytrubuje pod oknami.

Kam až za priestor si prihriať slovom?
Zľadoveli sme v sebe samých.
Hodina bratstva, neodchádzaj,
tak málo si tu bola s nami,
prihovor sa k tým,
čo nezradili Svetlo,
čo nedobehli svoje preležané sny.
Už nezakričali si TO JE ONO.
Ozveny svedomia na prelome čias.
Otáznik ako priam Damoklov meč.
Skladáme pohodené črepky detstva,
no vždy nám pobleskáva iba láska.

Takú si ťa dnes kladiem do priečinku snov
a zbieram detské oči po oblohe.
Ech, mať tak silu zažať srdcia, domovy
a celú rodnú zem!
V doline ovenčená vždy sa prihováraš
v rodnej reči.
Ó, stoúsvitná cesta z nedovidných tiem...

Rodná krajina

Koľkokrát učili sme sa žiť.
Priam toľko bolo krokov ku hrobom.
Čistinky vyznania,
štepnice úsvitu,
čo nevyplaší bieda ani ston.
Čas zatlačil im oči.
A bolo vždy kde blúdiť. Och, aj k sebe
samému.

Sedmoro sebapopierania,
dedičný výbuch osudného trojvŕšia.
Sedmoro divov tejto zeme.
ôsmy už kdesi celkom v nás...

Zem si nás podelila na chlapov a hory,
na lásku, odvahu a potomstvo.
Už bolo dávno po vrásnení
a z neho ostala nám iba pravda,
soľ a vrásky.
A v potu tváre stíname si minulosť,
tú zaplesnenú,
čo premieňa nás v nové deje.
Skálie a grapy. A žiť a ísť zas a znova.
No od človeka na zemi to kdesi začína.
Popŕcha láska ako čerstvý chlebík z hrúd,
dúhový pastel,
čo ohmatáva búrky premlčaných bolestí.

A človek vždy si hľadá domov.
A človek je len ako hlina do dlane.
Zapáliť slovom. Čas je svietiť vlastným svedomím.

Dobrý deň, rodná krajina.
Akvarel tento nikdy nie je na predaj!

Slovensko moje

Bár ťarcha po ťarche sa strhla v roje,
bár životom sa valí toľko drám –
na zlatej strune si ťa hrám
Slovensko moje.

Cez všetky víťazstvá a neľútostné boje,
cez vlastné potupenia do svetových strán –
na zlatej strune si ťa hrám
Slovensko moje.

Zástava dávnej slávy, farieb troje,
trojvŕšie otvorené svetu dokorán –
na zlatej strune si ťa hrám
Slovensko moje.

Si celé v nás. A dvojkríž pravdy tvojej
neskmáše zrada ani zloby plam –
na zlatej strune si ťa hrám
Slovensko moje.

Priam ponad tisícročné sny a nepokoje
ty si môj ostrov, najsvätejší chrám –
na zlatej strune si ťa hrám
Slovensko moje.

Kto nám tu povie

Kto nám tu povie ďalej, a či dosť.
Kozmické sondy odkrájujú stratosféru
výšku za výškou,
kým naše bratstvo slova siaha
za rameno Venuše.

Ó, nenačaté galaxie,
od hviezdy ku hviezde,
od prahmloviny k frekvenciám hydroxylu.

Medzistanice a koráby!

Svetelné diaľavy a diaľnice mikrovĺn,
križovatky hviezdokôp a signálov,
kde si človek vyhľadáva novú bratskú Zem.

Nápadné tichá,
čo vyčkávajú na medzihviezdne posolstvá.
Fatamorgána výpočtov a predtúch,
kde sa už v bezočivej diaľke
láme mimozemský čas.

Už len tak v detailoch svetla zamávať nocian.
Nádherná nekonečnosť v nás,
kým diaľka po diaľke priam ako poézia
prúdi zarovno s krvou.
Protuberancie lásky na pretras.

Ó, prvá báseň v medzibratskom kóde!

A nebude čas na nenávisť a výčitky
a nebude čas na stratégiu pradávneho
novoveku.
A možno nám aj príde ľúto za Zemou.
A možno bude páliť slza
za nesklenuté srdcia pod oblohou mlčania,
za nezhojenú malovernosť starých bolestí.

Predĺžená Zem, čo nemá zeme.
Vzorky novej lásky váhavého začiatku.
Kto nám tu povie ďalej, a či dosť.

Vesmírne sny strapkajú si báseň podľa hviezd.
Kam až ísť?
Kam až za skutočnosť a fantáziu?
Pre diaľky sme sa nedostali ešte ani k človeku.

Život na pokračovanie.
Učíme sa novú štylistiku zoskupenia
a glosujeme novovek už ako minulosť.
Orbitálna súčasnosť.
Mikróny a megaherze vyčíslia nám
odvahu a lásku,
taktiku mieru,
abecedu spolužitia.

Víťazné ruky do záhybov planét.
Čas, buď nám milosrdný.
Metamorfózy na končekoch pamäti,
na uzlinkách ciev,
čo sa rozširujú budúcnosťou,
čo doprajú nám vyjasniť sa na lásku.
Spor o vodu a oheň vyhodíme času na oči.

Bezvetrie strmo klíči do nových básní
na slávu pohybu a večnosti premien.
Už počuť madrigaly priestorov,
už gravisféra odpaľuje ohňostroje viet.
Zvonenie krídel z tenulinkých svitaní...

Dobre ťa počuť, kovový hlas Zeme,
čo prikazuješ dozrievať a žiť,
čo ešte iba v slanej krvi tušíme,
keď vraciame sa ku prvotnej láske
a k nenačatej básni vodorovných hviezd.

Priveľa diaľok naraz na dve oči,
priveľa bolesti na odviatych snoch.

Aj v ústach zarosené vety
už vyjasnievajú sa podľa azimutu krvi.
Hovorím s tebou, báseň.
Ó, veľký čas na počesť človeka!

Buď s nami, Zem, aj keď dotkneme sa hviezd,
buď s nami do netušených sústav –
Sme nekonečný pochod, Bože, vždy len ku Tebe.

Na konci všetkých výbuchov a prímerí
príde čas dovidieť až celkom k človeku.

Aj z tvojej viny

Zvýšilo čosi času
na báseň. Ale to je všetko málo.
Vyznať sa z detstva –
cesta do úžasu.
A žil si, ako sa len dalo.

Vtedy si prehadzoval sny a krásu
a prišlo súdiť,
čo si mal a čo nemal.
Súdili iní.

Viem, mnoho bolo tiež
aj z tvojej viny.

KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBEROKU
Univerzitná knižnica
Hviezdoslavova 24
034 01 RUŽOMBEROK

Slovo vydavateľa

Literárne dielo Jána Frátrika netreba osobitne predstavovať. Autor je známy svojou umeleckou tvorbou viac než polstoročie. Prezentoval sa v mnohých literárnych i ďalších časopisoch (Slovenské pohľady, Elán, Kultúra, Nová práca, Tvorba, Verbum, Katolícke noviny, Kultúrny život Žiliny...), v niekoľkých zborníkoch, no najmä vydanými knižnými dielami z vlastnej tvorby – jednak poetickej a prekladateľskej, jednak literárnoestetickej a esejistickej. Hlboké sondy do jeho tvorby urobili už literárni vedci Valér Peťko a Imrich Vaško v doslovoch pri výberoch Zem zvoní (1972) a Svedectvo slova (1986), ako aj literárni kritici v posudkoch literárnych diel (A. Bagin, P. Števček, I. Plintovič, J. Melicher a iní).

Literárna cesta básnika Jána Frátrika, žilinského rodáka (9. 10. 1916), sa utvárala v dimenziách celoslovenského literárneho vývoja, poznačeného kraskovsko-beniakovskou líniou na jednej strane a celkovou štruktúrou lyriky E. B. Lukáča, J. Smreka, L. Novomeského, P. Horova či A. Plávku na strane druhej. Do tohto prúdenia zasahovali postupne básnické výpovede poézie nacionálno-funkčnej (napr. A. Žarnov), ako protipól poézia nadrealistov, smerujúca nielen ku konfrontácii domova so svetom, ale aj v moderných prúdoch, ako ich prinášal celoeurópsky trend (R. Fábry, V. Reisel, Š. Žáry...).

Básnická zbierka Večné dialógy obsahuje sčasti dosiaľ nepublikované Frátrikove básne, viaceré napísané v časoch totalitnej cenzúry. Práve tieto básne sú aktuálnym svedectvom, že poézia jubilujúceho Jána Frátrika nepodľahla naskrz nijakým literárnym

prúdom v poplatnom čase, naopak, tiekla v akomsi osobitnom a svojskom riečisku, inklinujúc skôr k poézii duchovno-spirituálnej, predovšetkým ku katolíckej moderne (R. Dilong, P. G. Hlbina, J. Silan). Spolu s ostatnými vybranými básňami prináša zbierka celkový prierez vývoja Frátrikovej tvorby, ktorá čitateľa privádzala vždy k človeku, k večným ideálom Pravdy, Krásy a Dobra, súc spätá s národným a všeľudským osudom v zápase o bytostnú existenciu človeka na Zemi.

Bibliografia

Vám, rodní moji (básne). Žilina 1941
Pramienky (verše; triptych). Žilina 1968
V domovine zvonov (verše; triptych). Žilina 1969
Kamenný vzdych (básne; odmenené cenou mesta Žiliny). Žilina 1969
Námorný cintorín (Paul Valéry), básnická skladba – preklad. Žilina 1970
Zem zvoní, vybrané verše. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1972
Moderné postupy pri rozbore verša (eseje; odmenené cenou a striebornou medailou J. A. Komenského, Uherský Brod 1969)
So zdvihnutou básňou (básne). Martin, Vydavateľstvo Osveta 1976
Monológy na úvetrí (básne). Martin, Vydavateľstvo Osveta 1980
Sneží na lásku (básne). Bratislava, Slovenský spisovateľ 1981
Vzácna po dúhe (básne). Martin, Vydavateľstvo Osveta 1984
Krajšie mesto Žilina (umelecká reportáž). Žilina, Okresná knižnica 1984
Diaľky v nás, básne z ciest. Bratislava, Slovenský spisovateľ 1986
Dobrý deň, Žilina (básnická skladba). Žilina, Okresná knižnica 1986
Svedectvo slova, vybrané verše. Martin, Vydavateľstvo Osveta 1986
Slovenská katolícka moderna v premenách času, eseje a portréty básnikov. Žilina, Knihkupectvo ZRNO 1994

V rukopise

Ty a ja (Paul Géraldy), básne – preklad
Láska Cecílie Fougerèsovej (E. Jaloux), román – preklad
Pramene, antológia z francúzskej poézie (Hlbina – Frátrik) – preklady
Hymna obzorov (básne)
Zostaň s nami, láska (básne)
Kríž a sedem slov (poéma)
Nikdy viac (básne)
Znamenie srdca (básne)
Hrsť zeme (poéma)

Obsah

Je čas *Rkp* 5
Odviate letokruhy
Albumy detstva *ZZ* 9
Zabudnutý motív *Rkp* 10
V našom parku *Rkp* 11
Balada *Rkp* 14
Nostalgia *Rkp* 16
V uliciach naše lásky *VPD* 17
Na pergamen *KV* 18
Mama *ZZ* 21
Hodiny *ZZ* 22
Zapadnutý kolorit *MNÚ* 23
Môj otec *SZB* 25
Chlapec a zabudnuté sny *SZB* 26
Pohľadom svietiš
Dievčatko z Predmestia *Rkp* 33
V lastúrach poranená *VPD* 34
Intímne *ZZ* 35
Je krehká ako svit *ZZ* 36
Vždy, keď sme sami *VPD* 37
Chvíľka pre dvoch *MNÚ* 38
Ticho po verši *SNL* 39
Plamienky rokov *VPD* 40
Tvoja láska *VPD* 42
Nedohraná romanca *SNL* 43
Pohľadom svietiš *SNL* 44
Ak stratíme lásku *SNL* 45
Ostanú už len slová *Rkp* 46
Je po prestávke
Rovnováha *SZB* 49
Jazyk slovenský *SZB* 50
Na matematike *SZB* 51

Je po prestávke *SZB* 54
Fyzika *SZB* 56
Hodina výtvarnej výchovy *SZB* 58
Nad zošitmi *Rkp* 59
V našom klube *Rkp* 61
Mojim žiakom *Rkp* 63
S vami *Rkp* 64
Diaľky a návraty
Sny a lásky *DVN* 67
Na úsvite *DVN* 68
Varna *ZZ* 70
Pohľadnica z Nesebaru *ZZ* 71
Vyznanie *DVN* 73
Versailles *ZZ* 74
Dôme des Invalides *ZZ* 75
Spomienka na Roberta Desnosa *ZZ* 76
Na Place du Tertre *ZZ* 77
Clochardi na brehu Seiny *DVN* 78
Na obzore Dover *DVN* 79
Londýnske zamyslenie *DVN* 80
Na hrade Bran *DVN* 81
Namiesto pozdravu *DVN* 82
Doma *DVN* 84
Vlastné stigmy
Kdeže ťa nájsť? *Rkp* 87
Hľadáme bod *P* 88
Vlastné stigmy *ZZ* 90
V poli *ZZ* 91
Rozvíchrenie krvi *MNÚ* 92
Keď píšem báseň *VPD* 94
Nové slovo *ZZ* 96
Keby som dožil *SZB* 98
Nad knihami básnikov *SNL* 99
Dialóg *Rkp* 102
Moja krv *P* 103

Do zlatých strún

Aké len šťastie *Rkp* 107
Chcel som znieť *Rkp* 108
Z čistej hĺbky *Rkp* 109
Tiché stretnutie *Rkp* 110
Večné dialógy *Rkp* 111
Cez rozjímanie *Rkp* 112
Dávno už *SNL* 113
Dnes nad zlato *SNL* 114
Jediná pravda *SNL* 115
Srdce *Rkp* 116
Láska má výpredaj *Rkp* 117
Pozdrav básnikovi-kritikovi *Rkp* 118
Stoúsvitná cesta *Rkp* 120
Rodná krajina *SZB* 122
Slovensko moje *Rkp* 124
Kto nám tu povie *VPD* 125
Aj z tvojej viny *Rkp* 128

Slovo vydavateľa
Bibliografia

Poznámka

Básne označené *KV* sú zo zbierky Kamenný vzdych, *ZZ* Zem zvoní, *VPD* Vzácna po dúhe, *MNÚ* Monológy na úvetrí, *SZB* So zdvihnutou básňou, *SNL* Sneží na lásku, *DVN* Diaľky v nás, *P* Pramienky. *Rkp* sú básne z rukopisov.